

Bài 17. Thường thức mỹ thuật

XEM TRANH *DU KÍCH TẬP BẮN*

I - MỤC TIÊU

- HS tiếp xúc, làm quen với tác phẩm *Du kích tập bắn* và hiểu vài nét về họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung.
- HS nhận xét được sơ lược về hình ảnh và màu sắc trong tranh.
- HS cảm nhận được vẻ đẹp của bức tranh.

II - CHUẨN BỊ

Giáo viên

- SGK, SGV.
- Sưu tầm tranh *Du kích tập bắn* trong *Tuyển tập tranh Việt Nam* (NXB Văn hoá – 1975) hoặc trên sách báo (nếu có điều kiện).
- Một số tác phẩm của họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung về các đề tài khác.

Học sinh

- SGK.
- Sưu tầm tranh của họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung (nếu có).

III - CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC CHỦ YẾU

Giới thiệu bài

GV lựa chọn cách giới thiệu bài cho hấp dẫn và phù hợp với nội dung.

Hoạt động 1 : Giới thiệu vài nét về họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung

GV có thể nêu các ý sau :

- Họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung tốt nghiệp khoá V (1929 – 1934) Trường Mỹ thuật Đông Dương. Ông vừa sáng tác hội họa vừa đam mê tìm hiểu lịch sử mỹ thuật dân tộc.
- Ông tham gia hoạt động cách mạng rất sớm, là một trong những họa sĩ đầu tiên vẽ chân dung Bác Hồ tại Bắc Bộ Phủ (1946).
- Kháng chiến toàn quốc bùng nổ, họa sĩ đã cùng đoàn quân Nam tiến vào Nam Trung Bộ, kịp thời sáng tác, góp công sức vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của dân tộc. Bức tranh *Du kích tập bắn* ra đời trong hoàn cảnh đó.
- Họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung còn có nhiều tác phẩm sơn dầu nổi tiếng như : *Cây chuối* (1936) ; *Cổng thành Huế* (1941) ; *Học hỏi lẫn nhau* (1960) ; *Công nhân cơ khí* (1962) ; *Tan ca, mời chị em đi họp để thi thợ giỏi* (1976),...

- Ông còn là nhà nghiên cứu mỹ thuật uyên bác, có đóng góp lớn trong việc xây dựng Viện Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam và đào tạo đội ngũ họa sĩ, cán bộ nghiên cứu mỹ thuật.
- Với đóng góp to lớn cho nền mỹ thuật hiện đại Việt Nam, năm 1996, ông được Nhà nước tặng *Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học – Nghệ thuật*.

Hoạt động 2 : Xem tranh *Du kích tập bắn*

- GV đặt một số câu hỏi để HS tìm hiểu nội dung bức tranh :
- + Hình ảnh chính của bức tranh là gì ?
(Bức tranh diễn tả buổi tập bắn của tổ du kích. Năm nhân vật được sắp xếp ở trung tâm với những tư thế khác nhau rất sinh động : người bò, người trườn, người ngồi như đang chuẩn bị ném lựu đạn, người đứng ngấm dưới giao thông hào.)
- + Hình ảnh phụ của bức tranh là những hình ảnh nào ?
(Phía xa là nhà, cây, núi, bầu trời tạo cho bố cục chặt chẽ, sinh động.)
- + Có những màu chính nào trong tranh ?
(Màu vàng của nền đất, màu xanh thẫm của nền trời, màu trắng bạc của mây diễn tả cái nắng chói chang rực rỡ trên bãi tập và thời tiết nóng nực của miền Nam Trung Bộ ; màu sắc có đậm, nhạt rõ ràng.)
- GV kết luận :
- + Đây là một trong những tác phẩm tiêu biểu về đề tài Chiến tranh cách mạng.
- GV nêu một vài câu hỏi để HS tập nhận xét các bức tranh khác của họa sĩ. Ví dụ :
- + Cách bố cục : sắp xếp các hình ảnh chính, phụ.
- + Tư thế của các nhân vật.
- + Màu sắc trong tranh.
- GV yêu cầu HS nêu cảm nhận của mình về các tác phẩm.

Hoạt động 3 : Nhận xét, đánh giá

- GV nhận xét chung tiết học, khen ngợi các nhóm và cá nhân tích cực phát biểu ý kiến xây dựng bài.

Dặn dò

- Quan sát các đồ vật dạng hình chữ nhật có trang trí (cái khăn, cái thảm, cái khay,...).
- Sưu tầm bài trang trí hình chữ nhật.

Bài đọc thêm

HOẠ SĨ NGUYỄN ĐỖ CUNG VÀ TÁC PHẨM

Hoạ sĩ Nguyễn Đỗ Cung (1912 – 1977) tốt nghiệp khoá V (1929 – 1934) Trường Mĩ thuật Đông Dương. Trước Cách mạng tháng Tám (1945) ông dạy vẽ ở nhiều trường tư thục tại Hà Nội và Huế, từng làm Tổng thư kí Hội Khuyến học Mĩ thuật và Kĩ nghệ (SADEAI).

Cách mạng tháng Tám thành công, Nguyễn Đỗ Cung là một trong ba nghệ sĩ được vào Phủ Chủ tịch trực tiếp vẽ và nặn tượng về Bác Hồ. Khi toàn quốc kháng chiến (1946) Nguyễn Đỗ Cung tình nguyện tham gia đoàn quân Nam tiến. Ông hoạt động văn hoá nghệ thuật ở Khu V và mở nhiều lớp dạy vẽ ngắn ngày. Với phương pháp đào tạo mới, ông đã góp phần xây dựng được một đội ngũ hoạ sĩ, trong số đó có nhiều hoạ sĩ thành danh.

Năm 1949, Nguyễn Đỗ Cung ra miền Bắc công tác ở Tiểu ban Văn nghệ Trung ương. Thời kì này, ông đã giới thiệu một số tác phẩm vẽ tại Khu V như : *Du kích tập bắn*, *Làm kíp lựu đạn*, *Cuộc họp*,... bằng chất liệu màu bột với bút pháp và cách nhìn mạnh bạo, chất màu trong trẻo. Ông còn tham gia sáng tác nhiều tranh cổ động, vẽ mẫu tín phiếu và giấy bạc (tiền). Ông được đồng chí Phạm Văn Đồng (là đại diện Trung ương ở Nam Trung Bộ lúc bấy giờ) ghi nhận là “Chiến sĩ tiên phong trên mặt trận văn hoá”.

Năm 1954, khi hoà bình lập lại, Nguyễn Đỗ Cung mới có điều kiện sáng tác những tác phẩm cỡ lớn. Ông lấy hình tượng người công nhân làm đối tượng phản ánh trong các tác phẩm của mình như : *Học hỏi lẫn nhau* (1960), *Công nhân cơ khí* (1962). Năm 1976, Nguyễn Đỗ Cung hoàn thành bức sơn dầu *Tan ca, mời chị em đi họp để thi thợ giỏi*. Đây là một trong những tác phẩm đẹp và tiêu biểu trong sự nghiệp sáng tác của ông. Tác phẩm này giành được giải nhất trong triển lãm Mĩ thuật toàn quốc năm 1976 và được lưu giữ tại Bảo tàng Mĩ thuật Việt Nam. Ngoài ra, ông còn sáng tác một số chân dung Bác Hồ bằng sơn dầu và khắc gỗ. Nguyễn Đỗ Cung còn là một nhà nghiên cứu nghệ thuật. Ông có nhiều bài viết về nghệ thuật phương Đông và phương Tây, đặc biệt là mĩ thuật cổ Việt Nam.

Cuộc họp. Tranh màu bột của họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung

Công nhân cơ khí. Tranh sơn dầu của họa sĩ Nguyễn Đỗ Cung

Tan ca, mời chị em đi họp để thi thợ giỏi. Tranh sơn dầu của hoạ sĩ Nguyễn Đỗ Cung

Ông là Viện trưởng đầu tiên của Viện Nghiên cứu Mĩ thuật, đồng thời cũng là người có công đầu trong việc xây dựng Bảo tàng Mĩ thuật Việt Nam. Gần nửa thế kỉ lao động nghệ thuật, Nguyễn Đỗ Cung luôn luôn quan tâm đến mĩ thuật truyền thống dân tộc. Ông là đại biểu Quốc hội khoá I của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Nguyễn Đỗ Cung mất ngày 22 tháng 9 năm 1977 tại Hà Nội, hưởng thọ 65 tuổi. Ông được tặng thưởng Huân chương Kháng chiến hạng Ba, Huân chương Lao động hạng Nhất. Năm 1996, ông được Nhà nước tặng *Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học – Nghệ thuật*.